

Správa z exkurzie z fyzickej geografie 2023

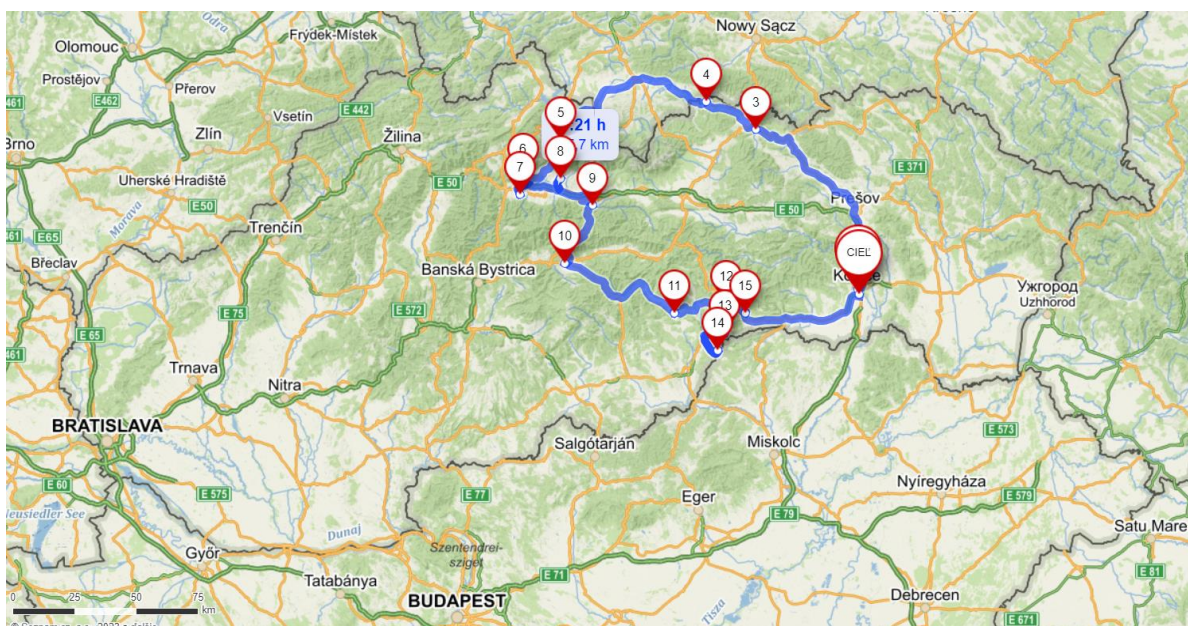
„Krásy krasu Slovenska“

Termín: 22. 05. - 27. 05. 2023

Vedúci: RNDr. Alena Gessert, PhD., Mgr. Imrich Sládek, PhD.

Trasa (podčiarknuté sú lokality, ktoré boli navštívené):

- 1. deň (22. 5.):** Košice – Prešov – Lipany - Kamenica – Pusté Pole – Stará Ľubovňa – Strážany – Vysoké skalky – Lesnické sedlo – Haligovce – Červený Kláštor
- 2. deň (23. 5.):** Červený Kláštor – Zuberec – Bešeňová – Lúčky – Liptovské Sliache – Bobrovec
- 3. deň (24. 5.):** Bobrovec – Liptovský Mikuláš (SMOPAJ) – Liptovský Ján – Stanišovská jaskyňa – Bobrovec
- 4. deň (25. 5.):** Bobrovec – Prosiecka a Kvačianska dolina – Kráľova Lehota
- 5. deň (26. 5.):** Kráľova Lehota – Čierny Váh (horná a dolná nádrž) – sedlo Čertovica – sedlo Zbojská – Tisovec – Muráň – Rožňava – Gombasek
- 6. deň (27. 5.):** Gombasek – Siliká ľadnica – Bezodná ľadnica – Kečovo – Plešivec – Košice

Trasa exkurzie (Zdroj podkladovej mapy: <https://sk.mapy.cz>)

Exkurzia z FG, ktorá sa uskutočnila v termíne od 22.05.2023 do 27.05.2023 bola tematicky zameraná na kras a jaskyne Slovenska. Počas exkurzie študenti plnili rôzne úlohy v skupinách (napr. meranie geomorfologickej hodnoty hornín Schmidovým kladivom, analýza fyzikálnych parametrov a obsahu niektorých chemických prvkov v krasovej vode, dokumentovanie priebehu exkurzie a navštívených lokalít pomocou videa, či vytvorenie zbierky hornín z navštívených lokalít).

Náplňou prvého dňa bol kras bradlového pásma, ktorý sme navštívili v okolí Lipian a v Pieninách. Z obce Kamenica sme sa prešli k Pustému Poľu, kde sa v šarišských bradlách vyskytuje niekoľko jaskýň. Následne sme sa presunuli k obci Stráňany v okrese Stará Ľubovňa, odkiaľ sme vystúpili na najvyšší vrch Pienin Vysoké skalky (1049,8 m n. m.). Túru sme ukončili v Lesníckom sedle s výhľadom na flyšové pohorie Spišskej Magury. Poslednou zastávkou bola obec Haligovce ležiaca v Staroveskej kotline na sútoku Lesnianskeho potoka s potokom Lipník a zároveň na rozhraní vnútrokarpatského paleogénu a bradlového pásma. V bradlách Haligovských skál sa vyskytuje niekoľko jaskýň, z ktorých najznámejšia je Aksamitka významná archeologickými objavmi.

Druhý deň pokračovala exkurzia cez územie Poľska na Oravu. V Zubercoch sme sa počas návštevy Brestovskej jaskyne a okolitých krasových javov (ponorov, vyvieraciek), ktoré sú súčasťou krasovej oblasti „Ponorný systém v oblasti Brestovej v Roháčoch“ oboznámili s klimatickým typom vysokohorského krasu. V popoludňajších hodinách sme sa presunuli na Liptov, kde sme sa tematicky zamerali na sladkovodné vápence – travertíny. Navštívili sme travertínové kopy v Bešeňovej, Lúčkach a Liptovských Sliačoch.

Počas tretieho dňa dopoludnia sme vzhľadom na daždivé počasie navštívili Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva (SMOPAJ), kde sme si pozreli nielen expozíciu *Kras a jaskyne Slovenska*, ktorá predstavuje fenomén krasu vo všetkých súvislostiach, od hydrológie, cez povrchový a podzemný kras a jeho ochranu, ľadové jaskyne a ich ochranu, jaskynnú výzdobu, biospeleológiu a speleoarcheológiu, až po jaskyniarstvo ako činnosť človeka, ale aj expozíciu *Chránená príroda Slovenska – Zem miesto pre život*, ktorá zase približuje geo- a biodiverzitu života a ich ochranu. V popoludňajších hodinách, kedy dážď ustal, sme sa presunuli do Nízkych Tatier, konkrétne Jánskej doliny. V Liptovskom Jáne sme pokračovali spoznávaním travertínov pri známom termálnom prameni (Kaďa). Travertíny Liptovskej kotliny sú viazané na výstupy vôd po zlomoch. V Jánskej doline sme navštívili aj Malú Stanišovskú jaskyňu a vyvieracku Hlbokô, kde vyviera tok Štiavnica, ktorá sa pri Uhorskej Vsi vlieva do Váhu.

Štvrtý deň bol venovaný krasu Chočských vrchov, kde sme absolvovali túru Prosieckou a Kvačianskou dolinou. Chočské vrchy predstavujú spojovací článok medzi Tatrami a Veľkou Fatrou, zároveň oddeľujú Liptovskú kotlinu od Oravskej vrchoviny a Podtatranskej brázdy. Zaujímavé sú z geomorfologického hľadiska tým, že sú popretínané dolinami severojužného smeru. V Prosieckej doline dominujú vápence (vodný tok sa ponára do podzemia), v Kvačianskej dolomity (tok nie je ponorný). Záver dňa patril sútoku Bieleho a Čierneho Váhu pri Kráľovej Lehote.

Piaty deň exkurzie sme začali prehliadkou prečerpávacej vodnej elektrárne Čierny Váh, ktorá je najvýkonnejšou vodnou elektrárnou v SR a jej účelom je zabezpečovať stabilitu energetickej sústavy v čase zvýšeného odberu. Po prejdení sedla Čertovica, ktoré z geomorfologického hľadiska predstavuje hranicu medzi Kráľovoohľanskými a Ďumbierskymi Nízkymi Tatrami a z geologického hľadiska hranicu medzi tatrikom a veporikom (čertovická línia) sme navštívili Muránsku planinu. Prešli sme sa

po náučnom chodníku Jakuba Surovca, ktorý vedie aj Čertovou dolinou, neďaleko ktorej sa nachádza Čertova jaskyňa. Poslednou navštívenou lokalitou bolo sysľovisko nad obcou Muráň, kde sa vyskytuje syseľ pasienkový.

Počas záverečného dňa exkurzie bola najprv navštívená Silická ľadnica, kde sa študenti oboznámili so vznikom ľadovej výplne vo vstupnom priestore jaskyne, ale tiež aj možnými príčinami jej zmenšovania. Nasledoval prechod cez Silickú planinu (cez obec Silická Brezová až do Kečova), počas ktorého si účastníci pozreli typickú krasovú krajinu a mohli obdivovať rôzne krasové formy reliéfu (priepasť Bezodná ľadnica, závrty, škrapy a pod.). Na zastávke pri Kečovskej vyvieracke si uvedomili, aká je voda v krase vzácna.

Veríme, že exkurzia bola pre účastníkov obohatením ich teoretických znalostí a prispela k lepšiemu pochopeniu ako krasových javov, tak aj ostatných procesov prebiehajúcich vo FG sfére.

Správu vypracoval: I. Sládek

Fotopríloha:

Medzi Kamenicou a Pustým Poľom, v pozadí šarišské bradlá – časť bradlového pásma oddeľujúceho Vonkajšie a Vnútrorné Západné Karpaty (foto: I. Sládek)

Vysoké skalky (1050 m n. m.), najvyšší vrch Pienin, v pozadí pohľad na Spišskú Maguru s Vysokými Tatrami v pozadí (foto: M. Lališ)

Brestovská jaskyňa v Západných Tatrách – príklad vysokohorského krasu (foto: L. Eštok)

Meranie fyzikálnych parametrov a chemického zloženia vody na travertínovej kope v Bešeňovej v Liptovskej kotline (foto: M. Kováčová)

Lúčanský vodopád (vľavo) – príklad travertínovej kopy a výklad v Malej Stanišovskej jaskyni (vpravo) v Jánskej doline v Nízkych Tatrách (foto: M. Kováčová)

Prosiecka dolina v Chočských vrchoch (foto: M. Kováčová)

Prosiecka dolina v Chočských vrchoch – meranie geomorfologickej hodnoty hornín Schmidtovým kladivom (vľavo) a vodný tok pretekajúci dolinou (vpravo) (foto: M. Kováčová)

Sútok Bieleho a Čierneho Váhu pri Kráľovej Lehote (foto: L. Eštok)

*Dolná nádrž prečerpávacej vodnej elektrárne Čierny Váh postavená na rovnomennej rieke
(foto: L. Eštok)*

Silická planina v Slovenskom krase – výklad Dr. Stankoviča z jaskyniarскеj skupiny Minotaurus pri 46 m hlbkej vertikálnej jaskynnej priepasti Babská diera (foto: M. Kováčová)

Dr. Stankovič podal aj fundovaný výklad o príčinách zaľadnenia jaskyne Silická ľadnica (foto: A. Gessert)

Záver exkurzie patril prechádzke po krasovej krajine Silickej planiny (foto: I. Sládek)

Okrem krasových lokalít sme navštívili aj Prednú horu – sedlo, ktoré oddeľuje Muránsku planinu od Stolických vrchov a zastavili sa pri kaštieli, ktorý dal postaviť bulharský cár Ferdinand Coburg (foto: M. Kováčová)